

“การแก้งดิน”

ต้นแบบการจัดการดินตามแนวพระราชดำริ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ

เรื่อง : “วารินทร์ บุขบรณ”

ที่ปรึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จ.นราธิวาส . . . . .

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกิดขึ้นภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรในภาคใต้ที่ประสบปัญหาซึ่งราษฎรหลายพื้นที่ต้องทนทุกข์ยากสำคัญในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะด้านการเกษตร เนื่องจากใน จ.นราธิวาส และพื้นที่ใกล้เคียงหลายหมู่บ้านมีสภาพเป็นป่าพรุเก่าที่ลุ่มต่ำทำให้หน้าท่วมขังตลอดปี ประกอบกับพืชล้มลุกผสมกับน้ำทะเลเป็นเวลานานทำให้มีแร่กำมะถันปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อดินแห้งจึงทำให้เกิดดินเปรี้ยว ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่เกิดปัญหาขาดพื้นที่ทำกิน ในปี พ.ศ.2525 ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ด.กะละวอเหนือ อ.เมือง จ.นราธิวาส เพื่อเป็นศูนย์การศึกษาทดลอง วิจัย

และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่
ป่าพรุ อันจะนำไปขายผลสุกแนวทาง
ปฏิบัติแก่เกษตรกรให้สามารถดำรงชีวิต
อยู่ได้แบบพอเพียงและพึ่งตนเองได้

การดำเนินโครงการในระยะ
แรกมีการปรับปรุงพื้นที่ดินพรุโดยขุด
คลองระบายน้ำออกซึ่งเดิมเป็นพื้นที่
น้ำท่วมขัง เพื่อจัดสรรที่ดินทำกินและ
เพิ่มพื้นที่ทำนาให้แก่ราษฎรได้เพิ่มขึ้น
อีกประมาณ 4,000 ไร่ โดยพระบาท-
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน
แนวคิดแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวโดยใช้
“วิธีถนอมดิน” คือการทำที่ดินแห้ง
และเบียดสลักกันเพื่อเร่งปฏิกริยาให้
ดินเปรี้ยวจัดหลายครั้งในรอบปี โดยใช้
หลักการเลียนแบบสภาพธรรมชาติที่
มีฤดูแล้งและฤดูฝนในแต่ละปี แต่ใช้
วิธีนี้ระยะเวลาช่วงแล้งและช่วงฝนใน
รอบปีให้สั้นลง โดยปล่อยที่ดินแห้ง 2
เดือน และจึงน้ำให้ดินเปียกนาน 1

เดือน สลับกันไป เกิดภาวะดินแห้งและดินเปียก 4 รอบ เสมือนกับมีฤดูแล้ง
และฤดูฝน 4 ครั้ง ใน 1 ปี จากนั้นตรวจวัดสภาพความเป็นกรดด้วยการปลูกพืช
ทดสอบเพื่อศึกษาหาวิธีการปรับปรุงดินให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
ภายหลังที่ได้ดำเนินการ พระองค์ได้ทรงเสด็จมาทอดพระเนตรความคืบหน้าใน
การดำเนินงานได้รับสั่งต่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานความว่า “...ควรดำเนินการจัดทำ
บัญชีรายรับ-รายจ่ายของงานทดลองดินเปรี้ยวนี้ เพื่อให้ทราบถึงเงินที่ต้อง
ลงทุน และรายได้ที่ได้รับ ชาวบ้านสามารถมาดูเป็นตัวอย่างได้” จากพระราช-
ดำรัสดังกล่าวแสดงให้เห็นว่างานทดลองของพระองค์ทำมุ่งหวังให้เป็นศูนย์เรียนรู้
ทดลอง และเป็นต้นแบบแก่ราษฎรในการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยงานทดลอง
หลายโครงการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ได้ขยายผลมาสู่หมู่บ้านต่าง ๆ
ใน จ.นเรศวร อาทิ การพัฒนาพื้นที่ประสบปัญหาดินเปรี้ยวให้สามารถปลูกข้าว
ได้ รวมถึงการทำนาในเขตชลประทานแต่เดิมที่ผลิตข้าวได้เพียง 5-10 ถัง
สามารถเพิ่มผลผลิตได้ 40-50 ถัง ราษฎรสามารถขายข้าวสร้างรายได้ให้
ครอบครัวเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ทรงแนะนำให้มีการแก้ดินเปรี้ยวด้วยวิธี
ถนอมดินประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ร่วมกันในพื้นที่ อ.บ้านแก่ง จ.นเรศวร
ซึ่งประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำได้ทรงแก้ไขปัญหาน้ำในลำคลองที่มีสภาพ-
ความเป็นกรดสูงโดยใช้หินปูนปรับสภาพน้ำเปรี้ยวเพื่อเจือจางความเป็นกรดก่อน
นำไปใช้ในการทำสวน ทำไร่ ทำนา และทำประมง นอกจากนั้นยังทรงมี
พระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กเพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกตลอดปี
 อีกทั้งส่งเสริมให้ปลูกป่าโดยใช้พันธุ์ไม้ในท้องถิ่นเพื่อที่สามารถทนทานต่อสภาพ-
ภูมิอากาศทั้งยังเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ในท้องถิ่นอีกด้วย

ผลจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนา- พิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 24 ปี ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตราษฎรในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ด้อยโดยยึดหลักประกอบอาชีพด้านการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ

1. การทำไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน เช่น การปลูกข้าวในพื้นที่ดินเปรี้ยวในพื้นที่หลายหมู่บ้านใกล้บริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองฯ

2. การปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์จำหน่ายและบริโภคในครัวเรือนบางส่วน เช่น การเลี้ยงวัวขุน แพะเนื้อ และนม ไข่พื้นเมือง ไข่พันธุ์ ไข่ไก่ ไข่เทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการเลี้ยงปลาในบ่อและร่องสวน

3. การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่เดิมที่มีปัญหาดินเปรี้ยว เช่น ฝรั่ง มะพร้าว น้ำหอม ส้มโชกุน ละมุด มะนาว ฝรั่ง ฯลฯ และพืชไร่ เช่น อ้อยเคี้ยว ถั่วเขียว สับปะรด

4. การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในการปรับปรุงดิน

5. การแปรรูปข้าวเป็นข้าวซ้อมมือ นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำกิจกรรมอื่นๆ ตามความถนัด เช่น การทำสวน ลองกอง เพาะเห็ด เพาะพันธุ์ปลา เพาะพันธุ์ยาง และทำมูลลองกอง การผลิตไม้ประดับ เช่น บอนสีเพื่อจำหน่าย ซึ่งค่าตอบแทนอันอันได้ระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรดีขึ้น คือ จากการสำรวจในปี พ.ศ.2548 ราษฎรมีรายได้

เพิ่มขึ้น ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 25,365 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้นอกภาคเกษตร 24,249 บาท/ครัวเรือน/ปี และรายได้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี/คน ทั้งนี้เป็นผลจากการศึกษาและเข้าถึงปัญหาของราษฎรอย่างแท้จริงและแก้ไขได้ตรงจุด ในทุกวันนี้ราษฎรในพื้นที่ จ.นราธิวาส และพื้นที่ใกล้เคียงมีที่ดินทำกิน สามารถดำเนินชีวิตภายในชุมชนได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริจึงเปรียบดังศูนย์กลางทดลอง ศึกษา และวิจัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นบทพิสูจน์การพัฒนาชนบทที่ยิ่งใหญ่ว่า **“แม้หัวใจของการพัฒนาชนบทอยู่ที่การเอาชนะความยากจนให้ผ่านพ้นไปได้นั้น การพัฒนาด้วยการเอาชนะธรรมชาติในพระราชดำริเรื่องการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวด้วยการแก้งัดดิน ถือเป็นแบบฉบับในการพัฒนาที่ก่อประโยชน์พระปรีชาสามารถอันลุ่มลึกและยาวไกลยิ่งนัก”**

อ้างอิงข้อมูล :

ประวัติศาสตร์ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ธันวาคม 2542
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สน.ง. กปร.)

หนังสือกอบและนันทชาติ นราธิวาสเมืองงาม (กองวารสาร ททท.)